

Катерина БУДІВСЬКА
магістрант із журналістики
Тернопільського національного
педагогічного університету
імені Володимира Гнатюка,
науковий керівник –
кандидат наук із соціальних комунікацій,
доцент Оксана Кушнір

УДК 007:304:070

ЗМІСТОВІ ТА ФОРМАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ АВТОРСЬКИХ КОЛОНOK ІРЕНИ КАРПИ

У статті проаналізовано основні тематичні пласти авторських колонок Ірени Карпи, розглянуто їх стилеві особливості, а також визначено відповідність колонок авторки вимогам жанру.

Ключові слова: авторська колонка, жанр, тематика, стилеві особливості, тропи.

Система журналістських жанрів ніколи не була усталеним явищем журналістики, жанрові межі часто характеризуються розмитістю та незлагодженістю. Це твердження є особливо актуальним для такого суб'єктивного жанру, як авторська колонка, що ґрунтуються на особистих поглядах та думках автора. Авторські колонки є своєрідними та неповторними, оскільки вони є віддзеркаленням особи свого творця. Відтак тексти цього жанру є цікавим джерелом для наукових пошуків у сфері журналістикознавства, національної історії, культури, громадсько-політичної думки. Авторські колонки Ірени Карпи ще більше приваблюють читачів і дослідників нестандартною постаттю письменниці, її особливою манерою письма та колоритом.

Мета статті – проаналізувати змістові та формальні особливості авторських колонок Ірени Карпи. Реалізація мети передбачає виконання таких **завдань**: висвітлити основні тематичні пласти авторських колонок Ірени Карпи, розглянути їх стилеві домінанти і визначити відповідність колонок авторки вимогам жанру.

Аналіз досліджень проблеми. Жанрові особливості авторської колонки вивчали такі вітчизняні та зарубіжні науковці, як В. Галич [1], Л. Кройчик [5], О. Морозова [6], Ю. Нестеренко [7].

Існують різні класифікації колонок. Зокрема, Л. Кройчик виділяє колонки публічних людей: у них зміст вторинний – не важливо, про що написано сам текст; читають заради стилю і таланту автора, відповідно, у них зміст вторинний. Зазвичай їх ведуть літератори; профільні колонки, які формують експерти з питання, що обговорюється [5].

Цей поділ є дещо умовним, оскільки в інтернет-виданні “Українська правда” мають місце усі три види авторських колонок, і водночас трапляються такі, що містять у собі риси, притаманні всім вказаним категоріям. Це насамперед такі авторські колонки, які ведуться літераторами (перший різновид), особливо, якщо ці письменники відомі (другий різновид), і тим паче, коли це профільні колонки (третій різновид).

Аналіз авторських колонок “Української правди” дозволяє засумніватися у точності і правильності виділення третього різновиду жанру. Оскільки зміст колонок не є первинним у двох перших категоріях, то він має домінувати хоча б у третьому варіанті.

Саме зміст повинен бути першорядним у цьому різновиді авторських колонок, а не їхня “пробільність”, тобто те, чи ведуть їх саме експерти у своїй галузі. Головне, на нашу думку, щоб авторські колонки були змістовні і щоб їхня проблематика була ґрунтовно окреслена.

У такий спосіб до «універсальних» колонок можна віднести письменницькі авторські колонки. В інтернет-виданні “Українська правда” такого типу тексти часто публікує сучасна українська письменниця і співачка Ірена Карпа. Її колонки відповідають усім трьом категоріям жанру, визначеним Л. Кройчиком. Вони ведуться публічною людиною, у них яскравий авторський стиль, а соціально-побутова тематика висвітлюється професійно, тобто зміст тут є повноцінним і надзвичайно важливим.

Ірена Карпа, попри свою національну визначеність і навіть певну націоналістичну спрямованість, майже не пише на теми політики. Матеріали соціально-побутового спрямування вона розміщує на сайті “Української правди” у рубриці “Життя”, тобто авторку цікавлять проблеми української мови, національного усвідомлення народу і ментальної ситуації українських людей, тобто розумовий і духовний стан нації. Прикладом таких тематичних уподобань Ірени Карпи є публікація “Убирайся назад в свою Америку”, в якій описано ставлення деяких українців до американців та іноземців загалом. Авторку дивує, як пропаганда однієї країни з такою швидкістю поглинає свідомість громадян іншої, цілком відмінної, країни з її 20-річною незалежною історією. Як в одній столиці спокійно можуть співіснувати меморіал жертв Голодомору з цитатами головного вбивці мільйонів людей і пам'ятник цьому ж вбивці на одному з центральних бульварів [3].

Письменницю завжди обурює те, що українці часто самі приєднуються до російського народу і не хочуть визнавати себе українцями, а не “хочлами”. Тому її надзвичайно тішить, коли люди все ж усвідомлюють свою національну ідентичність. Вона описала ситуацію, як один з водіїв таксі розповів їй про випадок із пасажиркою, яка підбігла до нього з вигуком: “Ізвініте. Ви ж руский?”, на що він відповів: “Ета я руский? Я з Донецька!” Не потрібно плутати наших і ваших [3]. Такі розмови щодо комплексу «меншого брата» Ірена Карпа коментує так: можливо, історія в обох народів і спільна, і комплекс меншовартості сформований у нас історично, та все ж усвідомлення себе українцем залежить насамперед від кожного з нас, а не від когось іншого, не від іншої держави і навіть не від влади.

Авторські колонки Ірени Карпи відповідають головним ознакам жанру. Вони характеризуються невеликим обсягом, емоційно забарвленим стилем викладу матеріалу та суб’єктивізмом. Головним у них є саме позиція авторки, її бачення ситуації чи проблеми.

Типовим прикладом авторської колонки письменниці, що відповідає всім ознакам жанру, є матеріал “Руский нада учіть” [2]. Публікація невелика за обсягом, емоційно забарвлена і є абсолютно суб’єктивною авторською думкою. У ній ідеться про українську, російську та інші популярні і не дуже світові мови.

Причиною написання матеріалу стало те, що авторці прикордонник аеропорту Жірони (Іспанія) сказав дякую українською мовою. Її це дуже здивувало, адже каталонці (етнічне населення частини Іспанії) знаходяться у ситуації, аналогічній до України, тому що каталонська мова також не є популярною в Іспанії. Та все ж їм більше пощастило, оскільки каталонці – це лише частина населення, тому й мова їхня не претендує на роль державної, а Україна вже більше двадцяти років незалежна, а з мовою не надто краще, ніж у каталонців [2]. Через це здивування Ірена Карпа вирішила навести декілька прикладів з власного життя, коли росіяни буквально маніакально пропагували свою мову. Одного разу це трапилося в магазині в Барселоні, коли вона говорила зі своєю дочкою

мішаною українсько-англійською мовою (чоловік Ірени Карпи – американець). Це викликало подив у двох російськомовних чоловіків, які запитували, чому дочка авторки розуміє чотири мови, а “великої і могутньої” – ні. Це ж наче само собою зрозуміло.

Подібна ситуація склалася теж у Барселоні. Вона не зовсім спричинена мовним нерозумінням, а швидше національним. Авторка описує випадок, як вона з чоловіком та візком для близнюків заходила у вагон метро, паралельно з сім'єю, що складалася з “білявої тьоті на підборах, бритоголового дяді розміру два на два (обидва в шкірянках), хлопчика-підлітка у спортивному костюмі і кросівках”. І коли двері відчинилися, “тьотя” з сином проскочили углиб порожнього вагону, а “дядя” залишився, поки чоловік письменниці не заштовхав всередину візок з дітьми. Після цього білявка обурювалася до свого чоловіка праведним гнівом і московським акцентом: “А чьо ета ти іх пропустіл?!” [2].

Третя історія відбулася в горах у Непалі, коли авторка під час останнього етапу роботи над книгою спускалася з дикого Верхнього Мустангу в більш зіпсований цивілізацією Нижній. Вона надіялася зупинитися в готелі поза жорстко платною зоною (додатковий день перебування у Верхньому Мустангу коштував 50 доларів просто за право потоптати землю) і попрацювати втиші з видом на гори. Та коли все ж добралася до готелю, там перебувала, за словами Ірени Карпи, сила-силенна росіян, які шовіністично дивувалися “А чьо, па-рускі не панімають, що лі?!” [2].

Письменниця відчуває заздрість, тому що вона навіть уявити не може, як почувався той, хто живе з такою сильною презумпцією власної універсальності, як у французів, американців чи росіян: тебе просто мусить розуміти, де б ти не був. Та згідно з кількісним показником, найбільше права говорити по-своєму й незворушно чекати розуміння мають китайці.

Аналізований матеріал частково відповідає трьом критеріям авторської колонки, які визначив Л. Кройчик. Текст написано публічно особою, його зміст є цікавим і захоплюючим. Читачів приваблює манера авторського письма Ірени Карпи: її твори, як художні, так і публіцистичні, є особливими і яскравими. Можливо, матеріал і не є профільним, його авторка – не експерт-філолог, але думка письменниці щодо української мови є також у деякій мірі професійною. До того ж вона не лише висловлює свою позицію щодо мовної ситуації в країні і за кордоном, а радше подає самі факти, які говорять самі за себе.

Найважливішою ознакою авторських колонок Ірени Карпи є те, що її стильова манера завжди приваблює читачів неповторністю, мовним розмаїттям. Це і є найприкметніша риса творів української письменниці. У матеріалі “Руский нада учіть” це підтверджує розмовний стиль, яким послуговується авторка, використання суржiku і навіть те, що російські слова І. Карпа пише українськими буквами. Таким чином вона без пояснень показує своє ставлення до сусідньої мови.

Молода дослідниця журналістських жанрів О. Морозова з’ясувала, що авторські колонки наповнюються специфічними текстами, які характеризуються:

- суб’єктивізмом (індивідуальний погляд, власні судження; оцінка суспільних явищ і подій, що ґрунтуються на особистій світоглядній позиції);
- авторським “я” (виявлення ставлення автора до відтворюваних фактів, явищ, подій; журналістська позиція, що випливає з авторських відчуттів і роздумів);
- “ефектом присутності” – створення у читача відчуття співчасті, присутності на місці подій;
- початком у стилі “екшн”: у зacinі матеріалу – дійовий епізод;
- емоційно забарвленим стилем подання матеріалу;
- деталізацією – застосування літературних прийомів, не характерних для

- журналістських жанрів (наприклад, детальний опис обставин, за яких відбувається дія);
- першорядністю форми, а не змісту матеріалу: автор зосереджується на композиційній та архітектонічній структурі тексту. Його завдання – ефектно подати інформацію. Звідси – ілюстрація рубрик, використання інфографіки, новаторство у верстці [6, с. 42].

Також О. Морозова зазначає, що, увібравши в себе риси коментаря, більшість художньо-публіцистичних жанрів сьогодні розвивається на сторінках газетних шпалт в авторських колонках (як варіант – персональна рубрика на радіо і ТБ, такі ж авторські колонки в інтернет-виданнях).

Авторські колонки Ірени Карпи відповідають усім цим ознакам, окрім останньої – першорядності форми. Змістовий аспект тексту таки важливіший для письменниці, ніж його композиція та архітектоніка. Прикладом такої типової колонки є публікація “Усе зовсім погано” [4].

Розпочинається матеріал, як і вимагає колонка, у так званому стилі “екшн”: у зчині подано дійовий епізод, діалог між авторкою та її чоловіком про те, що спеціальну сигналізацію, яку раніше застосовували лише на дорожному алкоголі, тепер чіпляють вже на баночки з дитячим харчуванням, а це означає, що в економіці країни все справді погано [15, с. 42].

Перевірити, як справи у країні, письменниця вирушає самостійно: телевізору (тельману, за її словами) “давно немає віри, до інтернету не завжди долізеш на облитому компотом лаптопі з видертими клавішами”, а “пенсіонери під під'їздом геть неполітактивні стали” [4]. Та у подальшій розповіді Ірина Карпа майже забуває про причину її прогулянки, набуває значення сама подорож. Спочатку вона розповідає про те, як геніально збудовані підземні переходи європейської столиці – мало того, що далеко не кожен вихід має спуск для коліс, так ще й ті, що мають, під жодну ширину коліс не підходять. Смітники, яких, зазвичай, не дошукаєшся, тут стоять з дивовижною періодичністю – щоб вже точно не проїхати. Допомогти їй відкликається бабуся, та авторка вирішила “запрягти” сильну половину людства. І як на диво, хлопець, від якого можна було б очікувати допомоги, з вигляду типовий програміст, якому “мама робить бутерброди на роботу, а в середу і п'ятницю прасує труси і шкарпетки”, аж перелякався. А допомогти погодився, за сучасними мірками, “гопник” [4].

Отак діставшись до Майдану, авторка-мандрівниця залишила візок із подругою біля Будинку профспілок, а сама пішла в переход, де зустріла інших захисників вітчизни – озброєних хлопців із загонів спецпризначення. З прочитаного матеріалу стає зрозуміло, що прогулянка письменниці відбувалася у день пам'яті жертв Голодомору. Тому вона запитує: “Від кого і кого захищати зібралися? Від тих, хто домовився з друзями з фейсбуку зустрітися відсвяткувати річницю днів, коли повірили в самих себе як націю? Чи від тих, котрі в цей вечір запалили свічки в пам'ять про жертв Голодомору?” [4].

Врешті-решт, Ірина Карпа не потрапила у пункт призначення через лавину людей у формі у центрі Києва. Тож матеріал закінчується риторичним запитанням “Цікаво, чи краде хто-небудь в цей момент дитячу суміш в супермаркеті?” [4].

Отож, колонка Ірени Карпи відповідає вимогам жанру: суб’єктивізмові, яскраво вираженому авторському “Я”, “ефекту присутності” (не тільки ефекту, а й самій присутності, оскільки описуються реальні події), емоційно забарвленному стилеві подання матеріалу і особливій деталізації.

Для матеріалу “Усе зовсім погано”, як і для інших публікацій авторки, характерна емоційно-експресивна забарвленість. Ця емоційність і творить авторську манеру письма Ірени Карпи із багатьма стилістичними і художніми засобами. У тексті представлена

надзвичайно широка палітра емоційно та експресивно забарвлених елементів: фразеологічних зворотів, авторських неологізмів, навіть нецензурної лексики (хамський, “пімпочка”, “хіпувати”, алкогіоліки, хліб насущний, тельман, неполітактивні, “цвєти жизні” і т. д.). Переважно експресивно забарвлена лексика передає іронію авторських думок щодо певних явищ у суспільстві (чувачочок, сердешине – згадаймо тут поему “Сон” Т.Шевченка, де середній рід передає зневажливе ставлення до когось) [4].

У публікації трапляється лексика обмеженого спілкування, яку використано для ілюстрації так званого молодіжного мовлення, а також сучасної мовної ситуації в країні загалом. Це можуть бути арготизми (замочити), значна кількість просторіччя (шось, тельман, ппс-ники, чувачок, гопник), варваризми (фейсбук), авторські неологізми (“пімпочка”, неполітактивні, дикалон-дзінтарс, сракурс), і навіть нецензурні слова (бля) [4].

Прикметним у публікації є пряме цитування російською мовою, написане українськими літерами (“Ой дзевушка, ви знаєте, я спешу”; Льоша, удар міня, бля, нє баліт, да я ж реальна рабакон! і т. д.). До того ж таким же способом відтворено думки самої авторки (враг точняком, цвєти жизні тощо). Іrena Карпа намагається окреслити мовленнєву ситуацію в країні (що відповідає темі “Усе зовсім погано”), адже переважна більшість людей спілкуються в Україні російською мовою. Використання цього авторського прийому містить елемент іронії, навіть їдкого сарказму, що відчувається завдяки відтворенню російських слів за допомогою українського алфавіту (як чуємо, так і пишемо) [4].

Знаходимо в тексті і фразеологічні звороти: якось воно та й буде – для позначення найхарактернішої риси ментальності українця; озброєні до зубів – іронічний показ становища “захисників вітчизни” [4].

Зі стилістичних фігур в есе використано градацію, що побудована на основі повтору і створює ефект експресії: “Перевірити, як справи у країні, я зазвичай вирушаю самостійно: тельману давно немає віри, до інтернету не завжди долізеш на облитому компотом лаптопі з видертими клавішками (ви точно все ще хочете дітей?), пенсіонери під під'їздом шось геть неполітактивні стали, навіть за собаку на газоні останнім часом не наїжджають, даремно я наочність захисну тягаю в кишені – кульчик для казашок”. “А ментів, ментів!”

Поширеними є порівняння “а-ля лев-лещенко” (порівняння на французький кшталт використовується для більшої іронічності), “як пролісків на провесні” [4].

Найпоширенішим тропом у тексті є іронія, яка виражає глузливо-критичне ставлення митця до предмета зображення (враг точняком не проїхав, погнався ожилий пам'ятник Леніну з загоном ппс-ників на хвості). Іронія виявляється в застосуванні “серйозних” слів у просторічному мовленні (“То, може, дорогі алкогіоліки вчинили бунт з приводу дискримінації й висунули вимогу “хіпувати” не тільки їхній хліб насущний, але й іще чийсь?”). Подекуди зустрічається і сарказм – зла й уїдлива усмішка, вищий ступінь іронії, троп і засіб комічності, в основі якого лежить гострий дошкульний глум, сповнений презирства. Сарказм заснований не лише на посиленому контрасті між тим, що мається на увазі, і тим, що висловлюється, але і на безпосередньому навмисному оголенні першого (*прасує труси і шкарпетки, чувачочок*) [4].

Загалом вся публікація побудована на іронії, цей троп проявляється майже в кожному експресивному слові, в авторських неологізмах, у прямій мові (російська мова передається українськими літерами), авторських думках тощо. Всюди сущою авторською іронією пройняті зображення подій у країні, проблем розвитку держави, її влади, людей, які служать владі, громадян, у тому числі самих себе. Таким чином, аналізований текст “Усе зовсім погано” повністю відповідає вимогам публіцистичного стилю, у ньому наявні

всі характерні ознаки жанру есе. Автор використовує різні типи мовлення, що підкреслює своєрідність викладу авторської думки. Для цього темі твору відповідає заголовок.

Стилістично матеріал є дуже цікавим, особливо лексико-фразеологічні засоби, які мають найбільшу цінність у публікації. На лексичному рівні авторка передає розмовний молодіжний сленг, що також сприяє розкриттю теми. Щодо словотвірних засобів, то письменниця не часто використовує словотвір з метою надання своїм висловлюванням певного експресивного забарвлення. Але такий ефект помітний, оскільки авторські неологізми значно урізноманітнюють емоційно-експресивну картину твору (*лєв-лєщенко, неполікативні, чувачочок, ппс-ники, дика лон-дзінтарс, "пімпочки", "сракурс" тощо*) [4].

Морфологічний аналіз тексту представляє досить динамічну картину з постійним і неперервним розвитком дії і рухом вперед (*поворнувся, чіпляють, стали, вчинили, висунули, протягнула, притисло, пірнаю, сумнівається, просюрчало* та ін.). Та поряд з цим у матеріалі присутні елементи конкретизації, зображення предметів та емоційна оцінка.

За допомогою синтаксичних засобів авторка теж намагається ще більше увиразнити свою позицію, конкретизувати її обґрунтувати її. Синтаксична будова тексту наближає його до розмовного стилю мовлення, зокрема того, яким послуговується молодь. Тут наявні: різні типи речень за метою висловлювання, переважають розповідні, трапляються питальні, спонукальні та окличні; неповні речення, які додають текстові експресії, вирізняють інтонаційну картину; безособові конструкції; речення з повтореннями, які надають твору семантики наростання (А ментів, ментів!) [4].

Оповідь від першої особи у публікації часто супроводжується діалогічним мовленням і прямою мовою, що динамізує есе, надає розповіді руху. Діалоги займають значну частину матеріалу, завдяки яким авторка досягає ефекту присутності, зменшує власний суб'єктивізм і підкреслює значущість, жахливість ситуації.

Отож, авторські колонки Ірени Карпи є яскравим прикладом жанру. Попри певну типовість матеріалів у їх змісті та мовному оформленні виявляється оригінальність і популярність письма авторки. Письменниця висвітлює передусім соціально- побутову тематику, проблеми щоденних людських буднів. Особливої актуальності й важливості вони набувають у стильовому оформленні Ірени Карпи, яке характеризується емоційно-експресивним забарвленням, іронічністю, яскравою, колоритною лексикою. Це вирізняє її тексти з-поміж інших і забезпечує їх читабельність і дієвість.

ЛІТЕРАТУРА

1. Галич В. М. Жанрово-стильові особливості авторської колонки / В. М. Галич // Вісник Харківського національного університету ім. В. Каразіна. Серія : Соціальні комунікації. – 2009. – Вип. 1. – № 874. – С. 45–51.
2. Карпа Ірена. Руский нада учіть / Ірена Карпа. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://life.pravda.com.ua/columns/2012/01/30/93825/>.
3. Карпа Ірена. Убирайся назад в свою Америку / Ірена Карпа. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://life.pravda.com.ua/columns/2012/02/17/95715/>.
4. Карпа Ірена. Все зовсім погано / Ірена Карпа. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://life.pravda.com.ua/columns/2011/11/28/90260/>.
5. Кройчик Л. Система журналістських жанров // Основы творческой деятельности журналиста / Л. Кройчик ; ред.-сост. С. Г. Корконосенко. – СПб. : Знание, 2000. – 272 с. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://evartist.narod.ru/text5/64.htm>.
6. Морозова О. Жанрово-стилістичні особливості авторської колонки / О. Морозова // Стиль і текст : наук. збірник. Серія : Жанрова специфіка / за ред. В. В. Різун ; Ін-т журналістики КНУ імені Т. Шевченка. – К., 2009. – Вип. 10. – С. 42. – [Електронний

- ресурс]. – Режим доступу : http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/sit/2009_10/All%20text.pdf.
7. Нестеренко Ю. Жанр авторської колонки в сучасних періодичних виданнях України / Ю. Нестеренко // Стиль і текст : наук. збірник. Серія : Жанрова специфіка / за ред. В. В. Різуна ; Ін-т журналістики КНУ ім. Т. Шевченка. – К., 2009. – Вип. 10. – С. 178–185. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://esteticamente.ru/portal/soc_gum/sit/2009_10/index.htm.

Екатерина Будивская
Содержательные и формальные особенности авторских колонок
Ирэны Карпы

В статье проанализированы основные тематические пласти авторских колонок Ирэны Карпы, рассмотрены их стилевые особенности, а также определено соответствие колонок автора требованиям жанра.

Ключевые слова: авторская колонка, жанр, тематика, стилевые особенности, тропы.

Katherina Budivska
Semantic and Formal Features of the Author's Columns of Irena Karpa

In the article are analyzed the basic thematic layers of the author's columns of Irena Karpa the stylistic features of theirs are traced and the accordance of columns of this author to the requirements of the genre is determined.

Keywords: author's column, genre, theme, stylistic features, tracks.